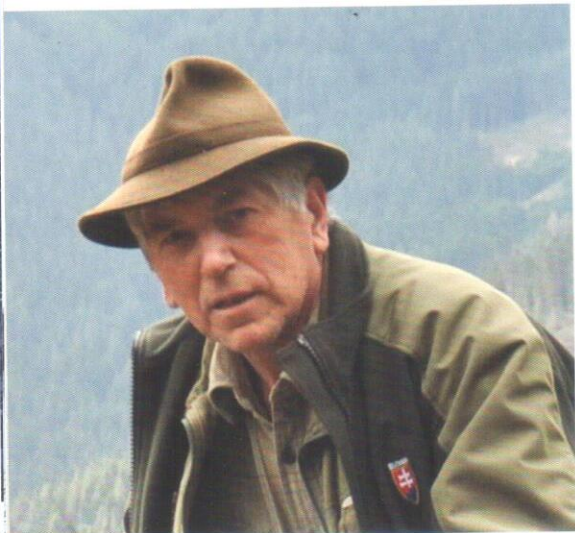

Na obnovu lesa sme právom hrdí

Zhovárame sa s Ing. Jánom Mikulášom
predsedom Urbáru Vrbica

■ **Môžete nám najskôr bližšie priblížiť geografický priestor a hranice Urbáru Vrbica, pretože na súčasnej geografickej mape Slovenska sa takáto obec nenachádza.**

Prvá písomná zmienka o obci Vrbica je z roku 1248 a do roku 1848 bola súčasťou hradného panstva Liptovský Hrádok. Zemepanské mestečko, alebo veľkoobec Vrbica, ktorá v roku 1840 mala 2071 obyvateľov, zanikla v roku 1923. V tomto roku sa na základe rozhodnutia vlády ČSR zlúčila s mestom Liptovský sv. Mikuláš. V sedemdesiatych rokoch minulého storočia mesto Liptovský Mikuláš v územnom pláne rozhodlo o asanácii troch štvrtín intravilánu Vrbice na komplexnú bytovú výstavbu, zostal zachovaný evanjelický chrám a časť pôvodných domov vrátane rodného domu spisovateľa Martina Rázusa. Názov Vrbica sa zachoval v označení niektorých reálíí. Pozemkové spoločenstvo je jedinou hospodárskou organizáciou občanov bývalej obce Vrbica.

■ **Hospodárite na nemalej výmere lesov Liptova. Na koľkých hektároch?**

Pozemkovú podstatu Urbáru Vrbica tvorí spoločná nehnuteľnosť o celkovej výmere 2545,34 hektárov. Výmera lesných porastov je 2254,11 hektára, z toho 33 percent sú lesy hospodárske a 67 percent sú lesy ochranné. Lesné pozemky sa nachádzajú v troch lesných celkoch a to na severnej strane Nízkyh Tatier v LC Demänová

a v LC Čierny Váh-Svarín a v LC Liptovský Mikuláš 2. Mimoriadne rôznorodé sú členitosť reliéfu ako aj geologické, geomorfologické a pedogeografické pomery územia.

■ **Aké je drevinové zloženie a stanovištné podmienky?**

Už spomínané vertikálne rozpätie – od montánneho až po alpský vegetačný stupeň – a rôznorodosť spoločnej nehnuteľnosti sa odráža aj v drevinovom zložení. Väčšina rozlohy lesov aj zásov sa nachádza na svahoch so sklonom viac než 50 percent, pričom 174 hektárov tvoria neúrodné lesné pozemky a 34 hektárov vysokohorské pozemky. Lesné vegetačné stupne sú zastúpené od štvrtého na LC Liptovský Mikuláš až po ôsmy na LC Demänová. Najväčšiu plochu zaberá 6. LVS smrekovo-bukovo-jedľový, 7. LVS smrekový a 8. LVS kosodrevina. Absolútne dominujúcou drevinou je smrek so zastúpením viac než 60 percent, borovica lesná je zastúpená piatimi, jedľa biela štyrmi, smrekovec opadávy siedmimi, borovica horská – kosodrevina osemnástimi percentami. Listnaté dreviny sú zastúpené celkovo 7 percentami. Sú to hlavne buk a javor horský, vzácnejšie i brest horský. Ostatné listnácie sú zastúpené predovšetkým jarabinou, jeľšou a brezou. Stanovištné podmienky sú najmänej priaznivé na LC Demänová.

■ **Ani vás neobchádzajú vetrové a podkôrníkové kalamity...**

Kalamity postihujú hlavne lesné porasty na LC Demänová. Vetrové a podkôrníkové kalamity nadobudli neobvyklú intenzitu a silu najmä po roku 2008, kedy sa často objavujú doslova ničivé padavé vetry od juhu a juhovýchodu a premnoženie lykožrúto sa dostalo do kalamitného stavu následkom suchých rokov a obmedzení ochranou prírody.

„Za posledných 10 rokov sme len do obnovy porastov investovali viac než milión eur...“

Spolu s klimatickými zmenami a extrémne suchým počasím spôsobili postupný rozvrat starších monokultúrnych porastov. V rokoch 2008 až 2017

bola plánovaná ťažba následkom kalamít prekročenej trojnásobne a všetky úmyselné ťažby s výnimkou prebierok do 50 rokov boli zastavené. Podkôrníková kalamita predstavovala až 68 percent a vetrová kalamita 31 percent náhodných ťažieb. Najhoršie to bolo v rokoch 2010, 2011 a 2014.

■ **Aké metódy uplatňujete v ochrane lesa?**

Ochrana lesa spočíva predovšetkým v boji proti premnoženiu podkôrneho hmyzu. V najhorších rokoch sme inštalovali veľké množstvá feromónových lapačov a ako klasické lapáky sme používali vo veľkej miere výraty a zlomy po vetrovej kalamite. Včasným spracovaním napadnutej drevennej hmoty a ohnísk napadnutia podkôrníkmi aj za cenu zvýšených nákladov sme dosiahli postupný útlm intenzity týchto agresívnych škodcov. Nepríaznivé klimatické podmienky, zrážkový deficit a množstvo nespracovanej podkôrníkovej kalamity u okolitých subjektov spolu s voľným množením lykožrúto v bezzásahových zónach a neprístupných lokalitách predstavuje naďalej zvýšené nebezpečenstvo kalamitného stavu.

■ **Je aj vo vašom prípade ochrana lesa proti zveri vážnou úlohou pri obnove kalamitných plôch?**

Žiaľ, mladiny, žrdkoviny a prebierkové porasty sú silno atakované stále sa zvyšujúcou populáciou jelenej zveri. Ochranné opatrenia zameriavame na ochranu kmeňov obalením cieľových stromov polynetom alebo suchými vetvami. Vzhľadom na veľkú výmeru mladých porastov predstavuje táto ochrana veľkú čiastku v ročných nákladoch na pestovnú činnosť. Ročne ochránime týmto spôsobom 40 až 50 hektárov lesných porastov.

■ **Darí sa vám včas vykonávať obnovu lesa?**

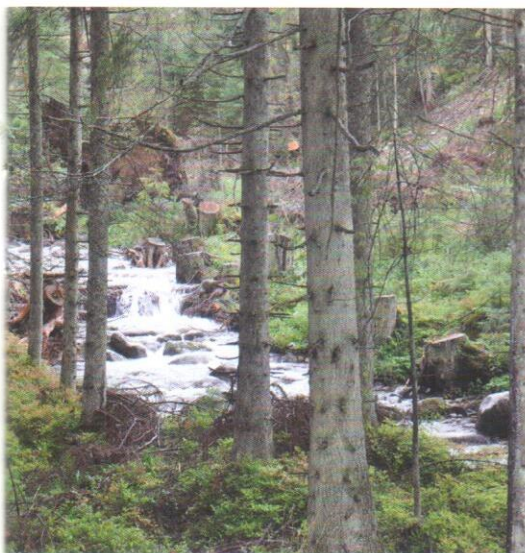
Na obnovu lesa môže byť naše pozemkové spoločenstvo právom hrdé. Vysokú kvalitu konštatovala aj kontrola hospodárenia v lesoch v roku 2018 štátnou správou lesného hospodárstva. Po vykonaní kalamitných ťažieb spoločenstvo vytvorilo vždy rezervu na financovanie obnovy lesa v nasledujúcich rokoch, kedy sa očakávali nižšie príjmy za predaj dreva. Väčšina holín po kalamitách sa nachádza na ťažko za-

lesniteľných plochách a južne exponovaných morénových svahoch, kde je potrebná častá opakovaná výsadba. Škoda, že zákon o daniach neumožňuje vytvorenie rezerv v absolútnej výške. Druhá pestrosť obnovy je základným pravidlom. Takmer sto percentné smrekové monokultúry, ktoré zanikli po vetrových a kôrovcových kalamiach, nahrádzame v obnovnom zastúpení pestrou drevinovou skladbou, tvorenou okrem smreka vysokým zastúpením smrekovca, jedle, borovice, buka a javora.

„Paradoxom je, že takmer na polovici tejto výmery sa hlucháň za posledných desať rokov nikdy nevyškyltoval.“

Na južných expozíciách s plytkou pôdou využívame aj pionierske dreviny, ako sú jarabina, vrba rakyta, osika, jelša a breza. So smrekom počítame najmä z prirodzeného zmladenia a dopĺňame ho na severných svahoch a vo vysokých polohách. Za posledných 10 rokov sme len do obnovy porastov investovali viac než milión eur, a vysadili sme zhruba 1 milión 300 tisíc sadeníc. Zalesnených je v súčasnej dobe 96 percent kalamitných plôch. Podľa nášho názoru je to najlepšia reakcia na rozpad smrekových porastov poškodených klimatickými zmenami, v súlade so zásadami trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Ja osobne zdieľam názor stúpenecov permanentnej agrikultúry, že jediná ľudská činnosť, ktorá má naozaj zmysel, je sadenie a každoročne sa tohto procesu aktívne zúčastňujem.

■ **Je pravdou, že na území urbáru sú porasty výrazne chránené ochranou prírody,**

Smrekový les v povodí Zadnej vody

čiže sú v obmedzení pôsobnosti lesného hospodára?

Presne tak. Takmer všetky lesy nachádzajúce sa na našej spoločnej nehnuteľnosti sú zaradené do zvýšeného stupňa ochrany. V 1. stupni máme len 52,5 hektára lesov v extraviláne mesta Liptovský Mikuláš. Všetky ostatné lesy sú v Národnom parku Nízke Tatry.

■ **Na zamyslenie je, že na území NPR Demänovská dolina máte vyhlásené aj hospodárske lesy...**

Áno, dôvodom je, že ochrana prírody nepožiadala pri obnove Plánu starostlivosti o les o vyhlásenie lesov osobitného určenia.

Okrem toho sme dostali upozornenie od štátnej správy ochrany prírody na nebezpečenstvo ohrozenia chráneného druhu hlucháňa hôrneho, podľa ktorého by mali byť naše porasty na LC Demänová o celkovej výmere 433,31 hektára zaradené do chránených biotopov hlucháňa hôrneho, z toho 281 hektárov s pasívnym manažmentom, čiže bez zásahu do porastov. Paradoxom je, že takmer na polovici tejto výmery sa hlucháň za posledných 50 rokov nikdy nevyškyltoval. Takže chýba predmet ochrany.

„Škoda, že zákon o daniach neumožňuje vytvorenie rezerv v absolútnej výške.“

Pokiaľ v týchto porastoch nebude zabezpečená cieľená likvidácia predátorov a zakázaný prístup verejnosti a najmä zberačov lesných plodov, nemá akýkoľvek „aktívny“ aj „pasívny“ manažment biotopov hlucháňa hôrneho zmysel a takémuto postupu sa budeme brániť. Naopak, sme pripravení spolupracovať na zintenzívnení ochrany prírody a rozširovaní územia so 4. a 5. stupňom ochrany na lokalitách, kde preukázateľne existuje predmet ochrany.

Aktívne spolupracujeme s vedením a správou NAPANTU vo všetkých oblastiach, kde nám to ukladá zákon o ochrane prírody a krajiny. Vážime si vysokú odbornú úroveň vedenia aj pracovníkov správy, ako aj ich ochotu spolupracovať pri hospodárení v chránených lesoch.

■ **Čo by ste si priali, aby sa v lesníctve a osobitne vo vlastníctve neštátnych lesov – aj vo vzťahu s ochranou prírody – zlepšilo?**

Tých prianí je veľa, ale uvediem aspoň tri:

■ Aby sa podarilo presvedčiť verejnosť a pod jej tlakom aj politikov, že zalesňovanie a adaptácia lesov na klimatické zmeny

Výsadba buka vo vyšších polohách

a zadržiavanie vody v území sú zrejme jediné reálne nástroje na zmiernenie dopadov globálneho otepľovania na našej národnej úrovni. Bezzásahovosť v lesoch postihnutých rozsiahlymi kalamiami je nezodpovedné hazardovanie a proti zásadám trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch.

■ Aby aj lesoochrannárske združenia pochopili, že „samoadaptačné“ schopnosti lesov už nezabezpečia ich obnovu a zachovanie v takom stave, aby mohli plniť všetky produkčné aj mimoprodukčné funkcie, že podľa výskumného projektu Akadémie vied ČR Czechadapt sa predpokladá po roku 2040 posun lesných vegetačných stupňov o dva stupne k nižším a že ekologickej valencii smreku bude vyhovovať len lesný vegetačný stupeň 8. Preto 75 percent bezzásahových zón v TANAPE a NAPANTE, kde prevládajú smrekové porasty, je krok nesprávnym smerom.

■ Aby sa lesoobhospodarovateľom podarilo získať aspoň časť z vybraných ekologických daní ako podporu na pestovanie zdravého lesa a zadržiavanie vody v území.

■ **Ďakujem za zaujímavý rozhovor.**

Ján Fillo